

Σειρά ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐκπομπῶν τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων"
ἀπὸ τὸν ραδ. σταθ. Μαιεδονίας Ε.Ι.Ρ.

Ἑκπομπή 27η 28-3-1970

..... ΣΗΜΛ
.....

Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι. - Λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων". - Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάθη Εὐσταθιάδου. -

..... σέ μακρόσυρτο ἦχο, μουδοῦνια κ.λ.π.

Ἀντίλαλοι... ἀναμνήσεις... νοσταλγίες... καημοὶ

..... σέ γοργό ρυθμό, ἡρωϊκό
.....

Ἀθάνατοι ποντιακοὶ θρύλοι καὶ παραδόσεις

..... τὸ σῆμα σβῆνει
.....

Ο.- Σέ δύο ἑακουστά χωριά τῆς Τραπεζοῦντας - τὰ Μεσαρέας καὶ τὸ Κοιλιάδ' - εἶναι ἀφιερωμένη ἡ σημερινή μας ἐκπομπή. Τὰ χωριά αὐτά, μαζί μέ ἄλλα, ποῦ βρίσκονταν ἀριετὰ κοντά στήν Τραπεζοῦντα, εἶχαν τήν κοινὴ ὀνομασία "σιμοχώρια".

Τὰ Μεσαρέας καὶ τὸ Κοιλιάδ' ἀπῆχαν ἀπὸ τήν Τραπεζοῦντα περί τὰ 10 χιλιόμετρα. Τά χώριζε ὁ δημόσιος δρόμος, ποῦ ξεκίνοῦσε ἀπὸ τήν Τραπεζοῦντα μέ κατεύθυνση τήν Ἀργυρούπολη - Κιμισχανά. Δεξιά τὰ Μεσαρέας, ἀριστερά τὸ Κοιλιάδ'.

Καί τὰ δύο χωριά χτισμένα σέ ~~πελάγος~~ ^{ἐν κεντρικῇ τοποθεσίᾳ}. Ἥρεμο τό φυσικό περιβάλλον, ποῦ ^{ἐνδεδιοῦσε} ~~ἐκτετατοῦσε~~ εὐεργετικά στόν χαρακτήρα τῶν κατοίκων. Τό κλίμα ἀριετὰ ὑγιεινόν.

Εἶναι ἀριετὰ διαδεδομένη ἡ ἀποψη, ὅτι πολλοὶ ^{Μονίκα} σκοποὶ σέ ρυθμό ὁμάλ ἔχουν τήν πηγὴ τους τὰ χωριά Μεσαρέας καὶ Κοιλιάδ'. Πράγματι, ἡ ποντιακὴ μούσα τοῦ τόπου παρουσιαζε τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς στήν πιδ ὠλοκληρωμένη καὶ αὐθεντικὴ ἐκφρασί τους. Ἀλλά καί στό ἥρεμο φυσικό περιβάλλον τῶν δύο χωριῶν συνταίριαζε τόσο, πολὺ ὁ ἀπλός καὶ ἡσυχος χορὸς "ὁμάλ".

..... ΛΥΡ - ΤΡΑΓ
.....

Οἱ κάτοικοι τοῦ χωριοῦ "Μεσαρέας", χίλιοι περίπου πρίν ἀπὸ τὸν ἑρριζωμό καὶ τοῦ "Κοιλιάδ'" περί τοὺς ὀκτακοσίους, ἡσχολοῦντο μέ τήν κτηνοτροφία καὶ πτηνοτροφία, καθὼς καί μέ τήν καλλιέργεια ὀπωροκηπευτικῶν. Ἡ καλλιέργεια δημητριακῶν ἦταν πολὺ περιορισμένη.

Ἡ ἀγορά τῆς Τραπεζοῦντας ἐτροφοδοτεῖτο μέ σημαντικὲς ποσότητες

κτηνοτροφικῶν καὶ πτηνοτροφικῶν εἰδῶν, καθὼς καὶ ὀπωρικῶν, καρυδιῶν, φουντουκιῶν, κερասιῶν κ.λ.π.

Στὰ χωριά Μεσαρέας καὶ Κοιλιάδ' εὐδοκιμοῦσε πολὺ τὸ περίφημο ὀπωροφόρο δέντρο "ροδάφινο", ποὺ τὸ φρούτο του ἔμοιαζε μὲ τσαμπὶ σταφυλιοῦ. Τὸ ροδάφινο εἶναι πανύψηλο δέντρο. Ὁ νόστιμος καρπὸς τοῦ ροδάφινου, μέγεθους ἐλιᾶς μὲ μικρότερο ὄπως κουκούτσι, τρωγόταν καὶ νηπός, ἀλλὰ καὶ ξηρός.

... ΛΥΡ - ΤΡΑΓ ...

Στὸ χωριὸ Κοιλιάδ' ὑπῆρχε ἡ ξακουστὴ ἐνορία τοῦ Κλεινᾶ, ὅπου ἐορτάζετο ἡ Κοίμηση τῆς Ὑεοτόκου στίς 15 Αὐγούστου. Ὁ ἱερός ναὸς τοῦ Κλεινᾶ διέθετε μετόχι 400 στρεμμάτων, φυτεμένον μὲ φουντουκιές. Διέθετε ἐπίσης καὶ τριώροφο ξενῶνα. Ἡ κοινωνικὴ καὶ φιλανθρωπικὴ δράση τοῦ ναοῦ ἦταν μεγάλη. Ὁ ναὸς αὐτός συντηροῦσε τὸ ἑπτατάξιο σχολεῖο στὸ Κοιλιάδ'. Στὸ σχολεῖο αὐτὸ φοιτοῦσαν 100 μαθηταὶ καὶ ἄλλοι 30, προερχόμενοι ἀπὸ πτωχὰς οἰκογένειες τῆς Ἀργυρουπόλεως. Ἐδίδασκαν 4 δάσκαλοι.

Κάθε Δεκαπενταῦγουστο στὸ χωριὸ Κοιλιάδ' τῆς ἑραπεζούντας οἱ πανηγυρικὲς ἐκδηλώσεις ἦταν συγκινητικὲς. Οἱ κάτοικοι φιλοξενοῦσαν τοὺς προσκυνητὰς μὲ ἀνοιχτοκαρδιά. Φτωχοὶ καὶ ἀνήμποροι ἄνθρωποι ἀπὸ διάφορα χωριά, εὗρισκαν στὸ Κοιλιάδ' ἀνακούφιση καὶ προστασία.

... ΛΥΡ - ΤΡΑΓ ...

Ἀπὸ τὸ Κοιλιάδ' ἦταν ὁ ξακουστός λυράρης "ὁ Πάντζον". Ὁ λυράρης αὐτός, ἔπαιζε καὶ τραγουδοῦσε μὲ ἰδιαίτερη χάρη. Ὁ Πάντζον ὁ Κοιλαδέτης ἦταν γνωστός σὲ πολλὰς περιοχὰς τοῦ Πόντου. Ἡ μούσα του προκαλοῦσε ρίγη συγκινησεως. Ὅταν ἔπαιζε τὸν πυρρίχιο χορὸ - σέρα, ἡ φυχή τῶν χορευτῶν ἀναστατώνονταν. Ἀποκοιτοῦσαν φτερά τὰ πόδια τους.

Ὁ Πάντζον ὁ Κοιλαδέτης μὲ τὸν ξερριζωμὸ ἦρθε στήν Ἑλλάδα. Συνέχισε καὶ ἐδῶ τὴν ὠραία ποντιακὴ μουσικὴ παράδοση τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας του. Στὸ χωριὸ Γερακινοῦ περιφερείας Λαγκαδᾶ ἄφησε τὴν τελευταία του πνοή. Ὅμως, ἄφησε καὶ μιὰ λαμπρὴ παράδοση στὸν τομέα τοῦ ποντιακοῦ τραγουδιοῦ, ποὺ τὴν συνεχίζουν πόντιοι διαφόρων περιοχῶν

τῆς Ἑλλάδος. Κωνσταντῖνο Στενογιάννη, καταγόμενο ἀπὸ τὸ Κοιλιάδ',
γιὰ τὴν πλ... ΑΥΡ - ΤΡΑΓ... ἑκπομπῆς, σχετικὰ
μὲ τὴν Ἀλλὰ καὶ στὸ χωριὸ "Μεσαρέας" ὑπῆρχε σπουδαῖος λυράρης καὶ
τραγουδιστὴς : Σαμάλ - Ὀγλῆς - Σιαμίδης. Ὁ λυράρης αὐτὸς μὲ τὸν ἐρχομὸ
του στὴν Ἑλλάδα, ἐγκαταστάθηκε μαζὶ μὲ τὴν οἰκογένειά του στὸ χωριὸ
Δρέπανο Κοζάνης. Διέδωσε τὸ ποντιακὸ τραγούδι σὲ ὅλοκληρη τὴν περιο-
χὴ Κοζάνης. Οἱ ταλαιπωρίες τοῦ ξεριζωμοῦ καὶ τῆς προσφυγιᾶς προηάλε-
σαν στὴν οἰκογένειά του φοβερὰ πλήγματα. Προσφιλῇ του πρόσωπα βρῆσαν
πρόωρα τὸν θάνατο. Ὁ Σαμάλ - Ὀγλῆς ἔπαιξε καὶ τραγούδησε καὶ τὰ τρα-
γικὰ αὐτὰ περιστατικὰ μὲ τρόπο συγκλονιστικὸ. Μετὰ τὸν θάνατό του στὸ
Δρέπανο Κοζάνης τὸ 1924, τὰ παιδιὰ καὶ τὰ ἐγγόνια του συνέχισαν τὴν
παράδοση ἐκείνου. Ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Σιαμίδη ἀνεδείχθησαν ἀριετοὶ
λυράρηδες.

• • • • • АУР — ТРАГ • • • • •

Θάκλειψωμε τό πρόγραμμα αὐτό μέ μιᾶ παρατήρηση γιά τά δίστιχα
της ἀγάπης τῶν χωριῶν, «εσαρέας καί Κοιλιάς». Στά δίστιχα αὐτά κυριαρχεῖ
ένα ἡρεμο ἐρωτικό αἶσθημα, ἀνάλογο μέ τό φυσικό περιβάλλον τοῦ τόπου.

Στὸ διίστιχο, ποῦ θὰ ἀκούσατε σὲ λίγο, φαίνεται καθαρά ἡ ψυχροσύν-
θεση τοῦ λαΐκου ποιητῆ.

Χαρέστεν τόν καιρόν ἔσουν καί παραδεῖς' πούλια
 καὶ σάν ποῦ ζῇ καί χαίρεται κι' ἐλέπ' σας ἄλλο μίαν

Χαρήτε τούτη τή ζωή ποῦναι τοῦ παραδείσου. Χαρά σ' αὐτόν, ὅπου
μπορεῖ, νά σᾶς δῇ ξανά καί νά σᾶς χαρῇ.

Τὰ πουλιά τοῦ παραδείσου συμβολίζουν τὰ νιάτα. Ὁ λαϊκὸς ποιη-
τὴς παρακινεῖ τοὺς νέους τὰ χαροῦν, γιὰτὶ φεύγουν καὶ δὲν ξαναγυρί-
ζουν.

• • • • • АУР - ТРАГ • • • • •

Ὁ "Φάρος Ποντίων" ἀφιέρωσε τὴν σημερινή του ἐμπομπή στὰ χω-
ριά τῆς Τραπεζούντας, Μεσαρέας καὶ Κοιλάδ'. Τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο
τοῦ Συλλόγου εὐχαριστεῖ θερμὰ τοὺς Ἰορδάνη Στεφανίδη καὶ Χριστόφο-
ρο Ποζουνίδη, καταγομένους ἀπὸ τὰ Μεσαρέας, καθὼς καὶ τὸν συνταξιούχο-

δημοσιεύσκαλο Κωνσταντῖνο Σπινθηρόπουλο, καταγόμενο ἀπὸ τὸ Κοιλὰδ",
γιὰ τίς πληροφορίες, ποὺ ἔδωσαν στὸν συνεργάτη τῆς ἐμπομπῆς, σχετικὰ
μέ τὰ δύο χωριά τῆς Τραπεζοῦντας, ποὺ ἀναφέραμε. Κοντὰ σας καὶ πάλι
τὴν ἐρχομένη ἐβδομάδα τὴν ἴδια μέρα καὶ ὥρα. —

• • • • • Σ Η Μ Α • • • • •

...σε μακρόσυρτο ήχο, κουδούνια κλπ. και ακολουθώς κανονικό σήμα . . .

μετεδόθη ἡ λαογραφικὴ ἐκπομπὴ "Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι" τοῦ Συλλό-
γου "Φάρος Ποντίων".-Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάθη Βόσιαθιάδη.-

0.-